

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

י"ט כסלו, ה'תש"ל

חלק ה – יו"ל לש"פ ויגש, זי טבת, ה'תשע"ו

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה (ופרצת)

שנת הקהל

שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה„צמח צדק“

פתח דבר

לקראת ש"פ ויגש, ז' טבת ה'תשע"ט — הננו מוציאים לאור חלק חמישי ואחרון מהתועדות י"ט כסלו ה'תש"ל, הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ תולדות, חלק שני לש"פ ויצא, חלק שלישי לש"פ וישלח, חלק רביעי לש"פ וישב).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום הבהיר ה' טבת (תחילת שנת השלשים), ה'תשע"ו (ופרצת),
שנת הקהל
שנת המאה וחמישים להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"
ברוקלין, נ"י.

Published and Copyright 2015 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5776 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחי

מב. בהמשך להמוזכר לעיל (סל"ג) אודות חלוקת הש"ס — מחלקים כרטיסים, בכדי שיוכלו להשתתף בזה, וכמבואר לעיל, שכל מי שמשתתף, הרי זה נחשב לו כאילו למד כל הש"ס כולו, כיון שלומד עם הציבור (ע"ד ה"מתפלל עם הציבור").

וע"פ המוזכר לעיל שהענין דחלוקת הש"ס נזכר בסיום התניא, יש להזכיר גם אודות לימוד ספר התניא, שבמשך השנה ילמדנו כל אחד מתחילתו ועד סופו, בהתאם לחלוקת השיעורים ע"י רבינו נשיאנו, באופן שמסיימים את לימוד השיעור האחרון בערב י"ט כסלו, ולאח"ז מתחילים ללמוד את ספר התניא החל מ"דף השער", "בדרך ארוכה וקצרה" (כמדובר פעם בארוכה²⁷⁷ פרטי הענינים בזה).

וענין זה קשור גם עם הקביעות של י"ט כסלו שחל בשנה זו ביום השבת — כי בסיום ספר התניא מדובר אודות ענין השבת.

מג. ויש להעיר על דבר פלא בנוגע לקביעות שנה זו — שהקביעות של ר"ה היתה באופן של "יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת", וכמו"כ ר"ה לתורת החסידות, י"ט כסלו¹⁵, חל להיות בשבת.

ולהעיר מהמבואר באגה"ק²⁷⁸ — בנוגע לר"ה בכלל, ומזה מובן גם בנוגע לר"ה לתורת החסידות — ש"בכל שנה ושנה .. יורד אור חדש עליון יותר .. אך גילוי .. תלוי במעשה התחתונים כו".

וגם הקביעות של יו"ד שבט — שבו נעשית עלי' מדרגא לדרגא אצל נשיא הדור, ושייך גם אלינו, כיון ש"בתר רישא גופא אזיל"²⁷⁹ — היא ביום השבת.

וכיון שיש ג' ענינים שהקביעות שלהם היא בשבת, ו"בתלת זימני הוה חזקה"²⁸⁰ — הרי זו שנה שצריכה להיות באופן ש"אין עצב בה"¹⁷², הן בנוגע לענינים הקשורים עם ר"ה הכללי, הן בנוגע לענינים הקשורים עם ר"ה לתורת החסידות, והן בנוגע לענינים הקשורים עם העלי' מדרגא לדרגא אצל נשיא הדור, וכאמור לעיל²⁸¹ שכל הענינים נעשים גם ביום השבת, אלא שהם באופן נעלה ביותר.

מד. והענין בזה:

איתא במדרש²⁸², ששאל טורנוסרופוס את רבי עקיבא, "אם כדברך שהקב"ה מכבד את השבת, אל ישיב בה רוחות, אל יוריד בה גשמים, אל

(277) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשכ"ז
 (278) (תר"מ חמ"ה ע' 334 ואילך). וש"נ.
 (279) ס"ד.
 (280) עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב. ע' 18. וש"נ.
 (281) ב"מ קו, ריש ע"ב. וש"נ.
 (282) בהערה 198.
 (283) ב"ר פ"א, ה. וראה גם לקו"ש ח"ד

יצמיח בה עשב", והשיב לו, "אמשול לך משל, לשנים שהיו דרין בחצר אחת, אם אין זה נותן עירוב וזה נותן עירוב, שמא מותרין לטלטל בחצר, אבל אם הי' אחד דר בחצר, הרי הוא מותר בכל החצר כולה, אף כאן, הקב"ה, לפי שאין רשות אחרת עמו וכל העולם כולו שלו, מותר בכל העולם כולו", והיינו, שאיסור הוצאה הוא רק מרשות אחת לרשות השני', כמו מרשות הרבים לרשות היחיד, משא"כ ברשות היחיד עצמה אין איסור הוצאה ממקום אחד למקום שני, כיון שהכל שייך להיחיד, ולכן, לא שייך איסור הוצאה אצל הקב"ה, כיון שכל העולם כולו שלו הוא, הרי זה כמו רשות היחיד. ולכאורה אינו מובן — כמ"ש רבינו הזקן בלקו"ת²⁸³ — "הרי כל שאר חילוקי מלאכות אינן תלויות בחילוק רשויות כלל, כגון הזורע כו"י? זאת ועוד:

ע"פ האמור שאצל הקב"ה לא שייך איסור הוצאה, כיון שכל העולם נחשב אצלו כמו רשות היחיד — אינו מובן לאידך גיסא: מדוע בימות החול נקראת הוצאה בשם מלאכה גם אצל הקב"ה (כמפורש בקרא שביום השבת "שבת (הקב"ה) מכל מלאכתו"⁸⁹, ואילו בששת ימי המעשה הרי זה ענין של "מלאכה") — הרי בעלותו של הקב"ה על כל העולם (שלכן נחשב כמו "רשות היחיד") היא גם בימות החול?

והנה, בהדרוש בלקו"ת מבאר רבינו הזקן רק את השאלה הראשונה, אבל אינו מבאר בדרוש הנ"ל את השאלה השני'.

מה. ויש לומר הביאור בזה — בהמשך להמדובר לעיל (ס"א) אודות ענין השבת:

השינוי שנעשה בעולם ביום השבת הוא — לא בחיצוניותו (שהרי בחיצוניות לא רואים שינוי בעולם), אלא שנעשית עלי' בפנימיות העולמות²⁸⁴. ואעפ"כ, איסור מלאכה בשבת הוא גם בחיצוניות העולמות, כי, בשבת נעשית חיצוניות העולם בדוגמת הפנימיות.

וכאמור לעיל, שאותו ענין שבימות החול הו"ע של חול, מתעלה ביום השבת ונעשה ענין של שבת.

ולדוגמא: אכילת בשר שמן ויין ישן — הנה בימות החול הרי זה ענין שמגשם, ויש צורך בכמה עצות והשתדלות כו'; ואילו ביום השבת, הרי זה ענין של מצוה — מדברי סופרים, או אפילו מן התורה. ועד"ז בנוגע לענין המלאכה — שיש ביכלתו לסלק מחשבתו, ואז הרי זה מתבטל מתורת מלאכה (כנ"ל סכ"ח).

וכיון שיום השבת הוא למעלה מהעשרה מאמרות שבהם נברא

284) ראה גם לקו"ת שם.

283) תוריע כא, ג.

העולם, שכולם היו בששת ימי בראשית, ואילו ביום השבת לא הי' ענין המאמרות, שהרי "שבת מכל מלאכתו", דקאי על דיבורו של הקב"ה — הרי מובן, שביום השבת מתעלה העולם לדרגת המחשבה.

וענין זה מתאים גם ע"פ לשון הקבלה, שביום השבת היא העלי' לעולם הבריאה, ולמעלה יותר, לעולם האצילות²⁸⁵, בחי' החכמה, קודש מלה בגרמיי'²⁸⁶ (שזוהי הבחי' הקשורה עם ענין השבת, משא"כ יו"ט קשור עם בחי' הבינה²⁸⁷, שזוהי מדריגת עולם הבריאה²⁸⁸), שנקראם גם בשם מחשבה, כמאמר²⁸⁹ מחשבה ויובלא כו', שהם חכמה ובינה.

וכן הוא בפשטות הענינים בנוגע לעבודתו של יהודי ביום השבת: אין הכוונה שבשבת לא צריך יהודי לעשות מאומה; אדרבה: צריך לנצל את יום השבת, אלא שיש לנצלו באופן המתאים ליום השבת — לא עבור ענינים של עשי', טירחא ומלאכה, שהרי בערב שבת "כל מלאכתך עשוי"¹⁸³, כך, שביום השבת עומד יהודי במעמד ומצב שלמעלה מכל ענין המלאכה, ומעלה יחד עמו את העולם כולו למעמד ומצב נעלה יותר מאשר בימות החול.

והחילוק הוא:

בימות החול נמצא יהודי במעמד ומצב שאומרים עליו "נעשה אדם"²⁹⁰, "נעשה" לשון רבים, שזהו ענין של "רשות הרבים", שיש בו יצ"ט ויצה"ר, כך שיש מקום לטעות, ובלשון המדרש²⁹¹: "כתוב (נעשה לשון רבים) והרוצה לטעות יטעה";

משא"כ ביום השבת — הרי אסור לומר בו תחנון²⁹², לפי שאין צורך בתחנון, כיון שביום השבת לא שייך ענין של עבירה, שלכן אין ב"ד דנין ועונשין בשבת²⁹³, וגם הגהינם נח בשבת²⁹⁴,

— כאשר ישנו ענין של חילול שבת, שאז מתבטל ענין השבת ("אויס שבת"), אזי יכול להיות ענין של עבירה; אבל ענינו של השבת הוא, שאז נח הגהינם, וב"ד אין דנין ועונשין — והיינו, שאז נמצא יהודי ב"רשות היחיד" ד"יחידו של עולם"²⁹⁵,

285) ראה פע"ח שער השבת בתחלתו.	290) בראשית א, כו.
286) ראה זח"ג צד, ב.	291) ב"ר פ"ח, ח.
287) ראה לקו"ת צו יא, ד ואילך. סידור	292) רמב"ם הל' תפלה ספ"ה. וראה גם
(עם דא"ח) סדר סעודת שבת ר, ב ואילך.	תו"מ חנ"ג ריש ע' 441. וש"נ.
ובכ"מ.	293) ביצה לו, ב. וראה גם תו"מ שם ע'
288) ראה תקו"ז ת"ו (כג, א). ע"ח שמ"ז	442.
פ"ג"ד.	294) ראה תו"מ שם ע' 443. וש"נ.
289) ראה סה"מ תרצ"א ע' קעג. וש"נ.	295) ראה תניא ספ"ג.

ובמילא לא שייך שיהי' אצלו ענין שהוא היפך רצון הבורא, כי, ביום השבת נעשה הענין ד"ויכולו השמים והארץ וכל צבאם"²⁹⁶, ונשאר רק הקב"ה לבדו, ועד שאפילו לאחר החטא של אדה"ר, הנה ביום השבת לא הי' חושך ולילה בעולם (כנ"ל²⁸¹), ועד שהאיר אז האור שנברא ביום ראשון²⁹⁷.

וזהו גם מה שאמרו רז"ל²⁹⁸ "לא דומה אור פניו של אדם כל ימות השבת כמו שהוא דומה בשבת" — כי, בימות החול עומד אפילו יהודי במעמד ומצב ד"נעשה אדם", היינו, שמצרפים לבריאתו את המלאכים, והרי במלאכים יש מיימינים ומשמאלים²⁹⁹, ועד למעמד ומצב ד"הרוצה לטעות יטעה"; משא"כ ביום השבת, שאז ישנו רק "רשות היחיד" ל"יחידו של עולם", ובאופן כזה נעשה העולם כולו, ועאכו"כ האדם, כך, שנעשה אדם חדש ("א' נייער מענטש"), ובמילא "לא דומה אור פניו כו".

מו. ועפ"ז מובן שהתירוץ שבמדרש מתרץ את ב' הקושיות:

כיון ששבת הוא בבחי' רשות היחיד, ליחידו של עולם — הרי אין נתינת מקום לרשות דלעו"ז, ובמילא לא שייך ענין של גהינם, עונשין ודינין; וכמו"כ אין צורך בענין של מלאכה, "לעשות — לתקן"³⁰⁰, כיון ש"כל מלאכתך עשוי". — זוהי רשות ד"יחידו של עולם", ואין שם ענינים אחרים, ובמילא אין שם ענין של מלאכה, חורש וזורע, כמו שאין ענין של הוצאה. והטעם שמדגישים את ענין ההוצאה — בגלל הפירוש הפנימי במ"ש³⁰¹ "אל יצא איש ממקומו":

יהודי יש לו את ה"מקום" שלו — הרצון שלו (שהרי "במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא"³⁰²) למלא את רצון הבורא. ועז"נ "אל יצא איש ממקומו" — שאסור לו "לצאת" מ"מקום" זה — הרצון למלא את רצון הבורא.

ונמצא, שכללות ענין שמירת קדושת שבת הוא בדוגמת כללות ענין שמירת כל המצוות — "אל יצא איש ממקומו" — שכל מציאותו אינה אלא למלא רצון הבורא, כך, שנמצא תמיד עם "יחידו של עולם".

וכאשר יהודי נמצא במעמד ומצב כזה, אזי כל פרטי הענינים ד"חורש וזורע כו" עד ל"מכה בפטיש", מתבטלים מתורת "מלאכה" ("אויס מלאכה"), והיינו, שאינם ענין של מלאכה ומעשה, אלא ענין של מחשבה.

(299) ראה מלכים"א כב, יט ובמפרשים.

ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א. זח"ב מב, א.

(300) ב"ר פי"א, ו ובפרש"י.

(301) בשלה טז, כט.

(302) ראה כש"ט בהוספות סמ"ח. וש"נ.

(296) בראשית ב, א.

(297) ראה ספר הערכים — חב"ד (כרך

ג) ערך אור שנברא ביום ראשון ס"ח (ס"ע

תקסג). וש"נ.

(298) ב"ר שבעה"ע 198.

וזהו גם הביאור בהאמור לעיל (ס") שיש כמה מלאכות שאין בהם איסור, אלא מותר לעשותם בשבת, ועד שיש מצוה לעשותם בשבת — כל פרטי הענינים דעבודת המקדש, כמו הקרבת הקרבנות, שצ"ל גם בשבת, ועד שיש קרבנות מיוחדים לשבת — מוספים של שבת, ועד"ז ביו"ט ובשבת שבתון וכו'.

מז. והנה, ענינו של השבת (ש"כל מלאכתך עשוי") בעולם — הו"ע לימוד התורה:

ובהקדמה — שאע"פ שכללות התומ"צ קשורים עם העולם, הרי בזה גופא יש חילוקי דרגות:

מצוות — קשורים עם המדידה וההגבלה של העולם, כמו קלף לתפילין וצמר לציצית וכו'.

תפלה — ענינה "סולם מוצב ארצה"³⁰⁵, ויש צורך להעלות את העולם עד לבחי' "ראשו מגיע השמימה"³⁰³.

ואילו תורה — נאמר בה³⁰⁴ "הלא כה דברי כאש", "מה אש אינו מקבל טומאה אף דברי תורה אינן מקבלין טומאה"³⁰⁵, והיינו, שגם כאשר התורה נמשכת למטה, ונלמדת ע"י מי שאינו במעמד ומצב של טהרה, נשארת התורה באותו אופן כמו שהיא למעלה, ללא שינויים — בחי' יחיד.

ולכן, לגבי שאר הענינים, שייך ענין התורה דוקא לענין השבת. וכמוזכר לעיל (סל"א) מ"ש בזהר ש"תלמיד חכם איקרי שבת", ומרומז בסיפור הגמרא במסכת שבת שהגישו לת"ח את המאכלים שהכינו לשבת.

מח. וזהו גם הקשר של הקביעות די"ט כסלו ביום השבת עם המנהג לסיים את הש"ס ביו"ט כסלו, ולחלק אותו מחדש על מנת לסיימו ליו"ט כסלו הבע"ל.

ומסתמא יחלקו עתה כרטיסים, וכל אחד יקח על עצמו מסכתא, על מנת לגמרה ולסיימה ליו"ט כסלו הבע"ל.

וכשיעמלו במסכתות אלו, יברך השי"ת ויצליח להשלים ולגמור מסכתות וספרים אחרים, ומתוך שמחה וטוב לבב, ולהמשיך את כל הענינים שבזה, החל מלימוד המביא לידי מעשה — קיום המצוות, ובהידור.

ואז יקויים היעוד³⁰⁶ "אם בחוקותי תלכו", "שתהיו עמלים בתורה"³⁰⁷,

303) ויצא כח, יב. וראה זהר ח"א רסו, 305) ברכות כב, א. רמב"ם הל' ק"ש ריש ע"ב, ח"ג ו, ריש ע"ב. בסופן. תקו"ז תמ"ה (פג, א).

304) ירמ' כג, כט. 306) ר"פ בחוקותי.

307) תו"כ ופרש"י ע"ה פ.

"ואת מצוותי תשמרו" ³⁰⁶, קיום ושמירת המצוות (כיון שהלימוד מביא לידי מעשה), "ועשיתם אותם" ³⁰⁶, היינו, שפועלים בהמצוה שתהי' באופן מחודש, — ע"ד פירוש המגיד ³⁰⁸ במ"ש ⁶⁷ "אשר יעשה אותם האדם וחי

בהם", שע"י עשיית האדם נמשכת חיות בהמצוה —

אזי יקויימו כל היעודים שנאמרו לאח"ז — החל מ"ונתתי גשמיכם בעתם" ³⁰⁹ ונכפירוש הבעש"ט ³¹⁰ ש"גשמיכם" מורה על ענין הגשמיות בכלל, ומה גם שענין הגשמים הוא דוגמא לכללות הברכות ³¹¹, עד "ואולך אתכם קוממיות" ³¹², בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

* * *

מט. בהמך להמוזכר לעיל (סל"ג-מד) בנוגע לסיום הש"ס וסיום התניא — הרי לאח"ז מתחילים בי"ט כסלו התחלת הש"ס והתחלת התניא.

ובכן:

בנוגע לספר התניא — סיפר רבינו נשיאנו ³¹³ שגם נוסח דף-השער הוא לשונו של רבינו הזקן, ומזה מובן, שזהו חלק מהספר, ואדרבה: זהו ענין כללי, שלכן נקבע ע"י מחבר הספר ב"שער" של הספר, שענינו של ספר התניא הוא "לבאר היטב איך הוא קרוב מאד ("קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו" ³¹⁴), בדרך ארוכה וקצרה".

והענין בזה:

ספר התניא נקרא "תורה שבכתב" של תורת החסידות ³¹⁵. וענינה של תורת החסידות הוא — גילוי פנימיות התורה באופן ש"יתפרנסון מיני" (כלשון הזהר ³¹⁶), וכמבואר במפרשי הזהר ³¹⁷ שזהו באופן שבא בהבנה והשגה בחכמה בינה ודעת. ועי"ז שיפוצו מעינותיך (פנימיות התורה) חרצה, פועלים שקא אתי מר דא מלכא משיחא ¹⁸, ונעשה הענין ד"פדאני לי ולבני מבין אומות העולם" ⁹⁶.

[ולמעשה, שאע"פ שספר התניא הי' כבר לפני י"ט כסלו — הרי ידוע הפתגם שרבינו הזקן כתב את ספר התניא כמו לאחרי פעטערבורג (כמבואר בארוכה בהשיחה ³¹⁸).

308) אור"פ אהרי.	סנ"ח (תו"מ חנ"א ע' 383). וש"נ.
309) בחוקותי כו, ד.	314) נצבים ל, יד.
310) ראה כש"ט סוסר"ז. וראה גם תו"מ	315) אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע'
חמ"ט ע' 111. וש"נ.	רסא ואילך. וש"נ.
311) ראה רמב"ן עה"פ. וראה גם תו"מ	316) תקו"ז ת"ו בסופו.
חמ"א ע' 153. וש"נ.	317) ראה כס"מ שם. הקדמת מק"מ
312) שם, יג.	לזהר. ועוד.
313) ראה גם שיחת י"ט כסלו תשכ"ח	318) סה"ש תו"ש ע' 55. ע' 114 ואילך.

ובכלל, כיון שספר התניא הוא תורה שבכתב דתורת החסידות, אין זה פלא שדבר מסויים בא לידי גילוי לאחרי זמן, שהרי כן הוא בכללות הענין דתושב"כ לגבי תושבע"פ, שאע"פ שכל הענינים דתושבע"פ ישנם בתושב"כ, כדברי הגמרא³¹⁹ "ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא", הנה בתושב"כ הרי זה רק ברמז, וגילוי הדבר נעשה ע"י חידושו של "תלמיד ותיק" בזמנו, שכן, "הכל עשה יפה בעתו"³²⁰, כדאיתא במדרש³²¹ בנוגע לכללות התורה, דלכאורה היתה צריכה להינתן לאדה"ר, אלא ש"הכל עשה יפה בעתו", וניתנה לאחרי כ"ו דורות, ועד"ז בנוגע לתושבע"פ, שאף שבכללות ניתנה במעמד הר סיני, שהרי "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני"²³¹, וכנ"ל ש"ליכא מידי דלא רמיזא באורייתא", אבל אעפ"כ, נתגלה כל ענין בזמנו³²².

ובענין ביאת המשיח יש ב' אופנים: "זכו — אחישנה", "לא זכו — בעתה"³²³.

וזהו גם הענין ד"דרך ארוכה וקצרה": "זכו אחישנה" — הרי זו דרך קצרה, ו"לא זכו בעתה" — הרי זו דרך ארוכה.

ובכל אופן, הרי זה ענין ששייך לכל אחד, שהרי זה ביאור בפסוק "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיו ובלבבך לעשותו", שהם ג' הענינים דמחשבה דיבור ומעשה: "בפיו" ו"לעשותו" — דיבור ומעשה, ו"בלבבך" — "בינה לבא"³²⁴, הבנה והשגה (מחשבה).

וכמדובר לעיל³²⁵ אודות המבואר באגרת התשובה פ"ט ופ"י, בנוגע לתשובה עילאה, הן מלמעלה למטה והן מלמטה למעלה, בנוגע לג' הענינים דמחשבה דיבור ומעשה, שכנגדם הם ג' הענינים ד"העוסק בתורה ובגמ"ח ומתפלל עם הציבור" (כמוזכר לעיל (סכ"ג) מהמבואר בחדא"ג מהרש"א, כפי שמביא הצ"צ ברשימותיו לתהלים³²⁶ על הפסוק "פדה בשלום נפשי"), שע"ז נעשה הענין ד"פדאני לי ולבני מבין אומות העולם".

נ. והנה, כשם שבנוגע לפנימיות התורה, הרי אף שעיקרה הוא הגילוי ד"ישקני מנשיקות פיהו"²⁷⁶ בתורתו של משיח, מ"מ, צריך להיות הענין ד"טועמי' חיים זכו"³²⁷, שעוד לפני ביאת המשיח ישנו כבר הגילוי דפנימיות התורה, ועד לאופן ש"פוצו מעינותיך חוצה", באופן של הבנה

(319) ראה תענית ט, א ובפרש"י. תוס' ישנים יומא לח, ב. זח"ג רכא, א. זו"ח קה, א. (320) קהלת ג, יא. (321) ראה קה"ר עה"פ (פ"ג, יא [ב]). (322) ראה גם תו"מ חל"ג ע' 330. וש"נ. (323) סנהדרין צח, א. (324) תקו"ז בהקדמה (יז, א). (325) שיחת ש"פ וישלח, י"ט כסלו ס' (לעיל ע' ...). (326) יהל אור ע' רד. (327) ראה לקו"ש ח"כ ריש ע' 173. וש"נ.

והשגה — כך גם בנוגע לענין הגאולה (שבאה ע"י הפצת המעיינות חוצה), שעוד לפני זמן הגאולה צריך להיות כבר מעין זה, בבחי' "טועמי' חיים זכו", שזהו הענין ד"כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם", דאף שזהו רק בכ"ף הדמיון, הרי תורת אמת אומרת שזהו כמו הענין ד"פדאני", כך שזהו בודאי "מעין זה".

וזהו גם ענין הגאולה של רבינו הזקן והגאולה של תורתו — שהיא בדוגמת הגאולה העתידה.

נא. ובהקדמה:

ידוע הסיפור³²⁸ אודות ה"קץ" שאמר רבינו הזקן בנוגע לשנת תר"ח, ששאלו את הצ"צ: הרי ישנו ה"קץ" של הסבא, והיכן משיח!? והשיב: מה רצונכם — הרי נדפס הלקוטי תורה!... והיינו, שתורתו של רבינו הזקן היא בדוגמת תורתו של משיח!

אמנם, לאחר כן ה' המענה על זה³²⁹ — שרוצים וצריכים משיח בפועל!

ובלשון הרמב"ם³³⁰: "יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו.. ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות ה'.. ובנה מקדש במקומו, וקבץ נדחי ישראל", שזהו משיח ("הרי זה משיח בודאי").

ובדוגמא לזה ה' גם ברוחניות, אבל זהו עדיין כפי שנמצאים בעומק הגלות.

וכמדובר כמ"פ³³¹, שהענין ש"אתחלתא דגאולה" ה' כבר ברגע הראשון שלאחרי רגע החורבן, כמסופר במדרש³³², שכאשר געתה פרתו פעם שני', אזי נולד מושיען וגואלן של ישראל,

— והרי המדובר הוא אודות ענין גשמי, כמובן מפרטי הענינים שנאמרו במדרש שם, וכדברי הגמרא במסכת ב"ב³³³, שאי אפשר לומר ש"איוב לא ה' ולא נברא, אלא משל הי'", כיון שנאמר³³⁴ "איש ה' בארץ עוף איוב שמו", "שמו ושם עירו כו'", ועד"ז מובן בנוגע לדברי המדרש אודות לידת מושיען וגואלן של ישראל, שהכוונה היא ללידת ילד בפועל, שלכן הלכו לראותו וכו', ככל פרטי הענינים שנזכרו שם.

(328) ראה תו"מ — רשימת היומן ריש ע'

רלד. וש"נ.

(329) ראה גם תו"מ חנ"ב ע' 276. וש"נ.

(330) הלי' מלכים ספ"א.

(331) ...

(332) איכ"ר פ"א, נא.

(333) טו, סע"א.

(334) איוב א, א.

וענין זה נוגע גם להלכה בפועל — כפי שכבר נדפס³³⁵ — שזהו מהטעמים שאומרים "נחם" במנחת יום החורבן³³⁶, ומקדשין הלבנה ("שהם עתידים להתחדש כמותה"³³⁷) במוצאי היום³³⁸, וגם בנוגע לנישואין, אם יש חשש שיתבטל השידוך, עושים זאת במוצאי ת"ב³³⁹, כך, שלידת מושיען וגואלן של ישראל ברגע שלאחרי החורבן הו"ע שמתבטא בכל שנה ושנה בנוגע להלכה למעשה בפועל —

ואעפ"כ, לאחרי הרגע שבו נולד מושיען וגואלן של ישראל, רק התחיל כל אריכות מר הגלות...

ובודאי שאין זו "אתחלתא דגאולה" לאמיתתה, כפי שנקראת בתורת אמת בדברי הגמרא במסכת מגילה³⁴⁰, בנוגע לסימנים אודות ביאת המשיח שנאמרו במסכת סנהדרין³⁴¹ (כפי שנתבארו בפירוש רש"י): "בששית קולות, בשביעית מלחמות, במוצאי שביעית בן דוד בא".

וכאמור, שישנו פס"ד מפורש בדברי הרמב"ם, שצריך לעמוד "מלך מבית דוד הוגה תורה ועוסק במצות כדוד אביו .. ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה, וילחם מלחמות ה'" וינצח, ואז הוא עדיין רק "בחזקת משיח", ולא בוודאות, כך, שנמצאים עדיין בגלות; ורק לאחרי ש"בנה מקדש במקומו, וקבץ נדחי ישראל — הרי זה משיח בודאי".

ובזה מודגש גם סדר הדברים — שהרי גם הסדר בדברי הרמב"ם הוא פס"ד, וכפי שלמדים כמה דינים מקדימה ואיחור בדברי הרמב"ם³⁴² — שתחילה יהי' בנין ביהמ"ק ואח"כ יהי' קיבוץ גלויות, כמ"ש הרמב"ם בסוף פרק י"א: "בנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל", וכן בתחלת הפרק (בקיצור): "ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל".

ואע"פ שבפרק י"ב³⁴³ כותב הרמב"ם ש"כל אלו הדברים .. לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו .. גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו" — הרי זה רק בנוגע לענינים שאודותם מדובר בפ"ב, משא"כ בנוגע למ"ש לפנ"ז דבר ברור בסגנון של פס"ד.

וכיון שאין על זה השגות — לא מהראב"ד, לא מהכסף משנה

339) שד"ח מע' ביהמ"צ בסופה.
340) יז, ב.
341) צז, א.
342) ראה יד מלאכי כללי הרמב"ם אות ו.
ו. וראה גם תו"מ חל"ה ע' 104. וש"נ.
343) ה"ב.

335) בלקו"ש השבועי דפ' ויצא (ולאח"ז בלקו"ש ח"ה ע' 149 בהערה).
336) ברכ"י אר"ח סתקנ"ט, וזכור לאברהם ח"א אות ט' (בשם הרח"ו).
337) נוסח ברכת קידוש לבנה (סנהדרין מב, א).
338) פע"ח ומ"ח במקומו.

(הבית-יוסף, מחבר השו"ע), ולא מהרדב"ז ושאר פוסקים — הרי זה פס"ד ברור שאין עליו מחלוקת³⁴⁴.

ומזה מובן, שנמצאים אנו עדיין בגלות, ועד שגם כאשר יהי' הענין ד"יכוף כל ישראל .. וילחם מלחמות ה'", יהי' זה רק "בחזקת משיח", עד ש"בנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל", אבל עד אז, נמצאים עדיין בגלות; ועאכ"כ כאשר עדיין לא הי' הענין ד"יכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה", הרי זה דבר פשוט שנמצאים עדיין במר הגלות. אלא כיון שישנו הענין ד"טועמי' חיים זכו", לכן מראים לנו מאור הגאולה.

וזהו גם ענינו של חנוכה,

— ובהקדמה, שכיון שמיום השבת "מתברכין כולהו יומין"¹⁰⁸, הרי הברכה על יום ראשון של חנוכה [שבו כלולים כל ימי חנוכה³⁴⁵, שהרי הדלקת הנרות במשך שמונה ימים היתה מפך השמן שנמצא ביום הראשון, שנעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים³⁴⁶] היא מיום השבת שלפניו, שבו חל י"ט כסלו —

כי, נרות חנוכה, שענינם הוא "והוי' יגי' חשכיי"³⁴⁷, הם מעין האור (נר) שיהי' בזמן ביאת המשיח³⁴⁸, כמובן מדברי הגמרא במסכת ערכין³⁴⁹ ש"כינור של ביהמ"ק של שבעה נימין, ושל ימות המשיח שמונה", וזהו גם החילוק בין נרות המקדש, שהם במספר שבע, לנרות חנוכה, שהם במספר שמונה, כיון שקשורים עם ענינו של משיח³⁵⁰.

וענין זה מתחיל מ"ט כסלו³⁵¹ — שענינו הוא "יפוצו מעינותיך חוצה", שע"ז קא אתי מר דא מלכא משיחא.

נב. אמנם, כיון שההתחלה צריכה להיות לא רק ברוחניות, אלא גם בגשמיות, לכן, היתה גאולתו של רבינו הזקן (שהוא המפיץ את תורת החסידות, תורת הבעש"ט, באופן של הבנה והשגה, "יתפרנסו") גאולה כפשוטה — יציאה לחפשי משיבה בית האסורים, ששייך לברך על זה ברכת הגומל³⁵².

(348) ראה מאור עינים פ' מקץ (ד"ה זמן).
וראה גם תר"מ ח"ז ע' 263.
(349) יג, ב.

(350) ראה גם תר"מ סה"מ כסלו ס"ע קטו ואילך. וש"נ.

(351) ראה גם תר"מ חנ"א ע' 413. וש"נ.

(352) ראה לוח (וסדר) ברכה"נ לאדה"ז פיי"ב ה"ח (פיי"ג ה"ב). וש"נ.

(344) ראה משל"מ הל' כלאים פ"ט הי"א,
ובס' שנמנו בשד"ח כללי הפוסקים ס"ו
סק"א.

(345) ראה שערי אורה שער החנוכה ד"ה
בכ"ה בכסלו פמ"ב. וראה גם תר"מ חנ"א ריש
ע' 411. וש"נ.

(346) שבת כא, ב.

(347) שמואל"ב

זאת ועוד :

נוסף על ענין הגאולה ברוחניות, בזמן התפלה, כמבואר באגה"ק³⁵³ — הנה מזמין לזמן מוציא הקב"ה יהודים מן המיצר ושבי' לחירות, שזהו מעין גאולה.

וכפי שמפרש רש"י דברי הגמרא במסכת מגילה³⁴⁰ "מה ראו לומר גאולה בשביעית .. מתוך שעתידין ליגאל בשביעית לפיכך קבעוה בשביעית, והאמר מר בששית קולות בשביעית מלחמות במוצאי שביעית בן דוד בא, (ומשני) מלחמה נמי אתחלתא דגאולה היא": "ואע"ג דהאי גאולה לאו גאולה דגלות היא, אלא שיגאלנו מן הצרות הבאות עלינו תמיד, דהא ברכת קיבוץ ובנין ירושלים וצמח דוד יש לכל אחת ואחת ברכה לעצמה לכד מגאולה זו, אפילו הכי, כיון דשם גאולה עלה, קבעוה בשביעית" — שזוהי הוכחה בנגלה, שגאולה של כל אחד מישראל היא אתחלתא ומעין הגאולה הכללית ע"י משיח.

אלא שגאולה זו היא כפי שנמצאים עדיין בגלות, ועד למר הגלות, וכמדובר לעיל (ס"ו) אודות הענין ד"מרבח נכסים מרבח דאגה", שמצד ה"דאגה" נמצא הוא בגלות כזו שאין לו לא יום ולא לילה, ואפילו לא "שבת ומנוחה" רח"ל, כיון שהענין ד"כל מלאכתך עשוי"¹⁸³ אינו מונח אצלו, ומכניס את עצמו בתחבולות, כיצד יוכל "לסובב" ("דרייען") את הזולת (נוסף על עצמו) ואת כל העולם!...

נג. ובהתאם לכך, הנה בעמדנו בהתוועדות וחגיגה הקשורה עם גאולה של נשיא בישראל, הנשיא של תורת חסידות חב"ד, שפועלת ביאת המשיח, הרי זה המקום להזכיר אודות אלו שהיו במיצר ושבי' ויצאו לגאולה וחירות בארץ הקודש, בכפר חב"ד ונחלת הר חב"ד, בתוככי כללות בני הנמצאים שם³⁵⁴.

ויה"ר שתהי' זו "אתחלתא דגאולה" עבור כל השאר שלעת-עתה נמצאים עדיין במיצר ושבי' — שגם הם יצאו משם, וללא קשיים, באופן של שקט ומנוחה, ע"ד מ"ש³⁵⁵ "שלמה .. שמו ושלום ושקט אתן על ישראל בימיו" (כמדובר במאמר³⁵⁶).

וזו תהי' גם התחלה ליציאת כל בני מהגלות הכללי אל הגאולה הכללית, שהיא הגאולה האמיתית והשלימה.

וההכנה לזה — עי"ז ש"שלום ושקט אתן על ישראל" בארצנו

(353) דברי הימים-א כב, ט.

(354) ס"ד.

(355)

(356) ראה גם תו"מ חנ"ג ע' 249. וש"נ.

הקדושה, כמ"ש³⁵⁷ "וישבתם לבטח בארצכם", "ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד .. וחרב לא תעבור בארצכם", "אפילו חרב של שלום"³⁵⁸, שזוהי הקדמה והכנה לקיום היעוד³¹² "ואולך אתכם קוממיות", ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

נד. ידוע הסיפור שסיפר רבינו נשיאנו בקשר למאסר והגאולה (כפי שכבר נדפס ברשימת י"ט כסלו³⁵⁹), אודות הקטרוג שהתחיל כבר כמה שנים לפני"ז, ועד שבשנת תקנ"ב ראה רבינו הזקן קטרוג גדול ביותר, ולכן שלח "פדיון" ("קוויטל") (להרה"צ ר' נחום מטשערנאביל, ובתן של רבינו הזקן ששמעה את דברי אדה"ז ע"ד הקטרוג הגדול והסכנה כו', אמרה, שהיא מוכנה להחליף אותו... וכאשר רבינו הזקן רצה לומר לה בר"ה "לשנה טובה כו'", חטפה והקדימה אותו כו', ורק ביקשה שרבינו הזקן יחנך את בנה הצ"צ, ולכן הכניסו רבינו הזקן לחדרו, ואח"כ הי' ישן סמוך לארון הקודש, ורבינו הזקן עצמו התעסק בחינוך וגידול שלו כו', כמבואר בארוכה ברשימה זו. והמשך הדברים הוא, ש"ברוך השם" שענין המאסר והגאולה הי' בשנת תקנ"ט, לאחר³⁶⁰ שבינתיים — בין שנת תקנ"ב לשנת תקנ"ט — נדפס ספר התניא, והי' ענין לימוד החסידות ע"י אלפים מבני, ולכן היו המאסר והגאולה באופן של "תיקון", כמבואר בארוכה ברשימה הנ"ל. וכאן רואים גם בענין זה — להיותו ענין כללי — את השייכות לנשים ובנות בישראל, שנטלו חלק חשוב ועיקרי לפעול שיהיו כל הענינים באופן הרצוי.

וכמו"כ ידוע³⁶¹ שבין השאלות ששאלו את רבינו הזקן (ועד"ז בנוגע למאסר והגאולה של אדמו"ר האמצעי³⁶²) היתה גם השאלה על כך שמבטלים את ספירת המלכות, ורצו לפרש זאת כהתנגדות למלכות המדינה.

וגם ענין זה שייך לנשי ובנות ישראל — שענינם הוא המלכות כפי שנמשך למטה, "כל כבודה בת מלך פנימה"³⁶³, כידוע שז"א ומלכות הם דבר ונוקבא (זכר ונקבה), ומזה מובן, שעל ענין זה הי' קטרוג כו'. והמענה על זה — ע"י הגאולה — הוא הרמת קרן ענין המלכות.

(361) ראה בית רבי ח"א רפט"ז. "התמים" ח"ה ע' ג.

(362) ראה "בד קדש" ס"ע 10 ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א לשם (ע' 25). ולאח"ז באג"ק שלו ריש ע' רמה.

(363) תהלים מה, יד. הובא ברמב"ם הל' אישות פי"ג הי"א.

(357) בחוקותי כו, ה"ו.

(358) תענית כב, א"ב.

(359) שיחת ליל ב' כ' כסלו תרצ"ג סי"א ואילך (לקו"ד ח"א מא, א ואילך). וראה גם תר"מ ח"י ע' 273. וש"נ.

(360) ראה אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ס"ע רסג.

ולהעיר גם מהידוע שהלשינו על רבינו שרצונו להיות מלך³⁶⁴, וכמדובר פעם בארוכה³⁶⁵ שזוהי האשמה שהי' לה מקום, וכך הוא האמת, שהרי "מאן מלכא רבנן"³⁶⁶, והיינו, שכיון שגילה וחיידש את תורת חסידות חב"ד, הרי הוא מלך ראשון של תורת החסידות, "מלכא רבנן", ועד למלך על כל ישראל, כיון שהובטחנו שסוכ"ס יפוצו מעינותיך אפילו בחוצה, ועאכו"כ אצל אלו שנמצאים בקירוב יותר מאשר חוצה, הרי בודאי שיגיעו אליהם המעיינות באופן ד"יתפרנסון", כך, שהמלך עליהם הוא מי שגילה והפיץ וצוה להפיץ זאת.

וגם ענין זה — כמו כללות ענין החינוך — תלוי במדה חשובה בנשי ישראל, שכל אחת מהן היא עקרת הבית, אם בישראל, כלשון הכתוב³⁶⁷: "שקמתי אם בישראל", שכן, כדי שיהי' בית חסידי בכל דרכי החסידות, ושהילדים והבעל האחים והאבות ילמדו תורת החסידות — יכולות נשים ובנות מישראל לפעול בזה גדולות ונצורות, עי"ז שמעמידות את הבית וכל ההדרכות וההנהגות שלו ע"פ תורת החסידות והליכה בדרכי החסידות. ויהי"ר שהנשים תעסוקנה בזה — ע"פ הוראת נרות חנוכה שמתברכים מהשבת של י"ט כסלו — באופן דמוסיף והולך ואור, ובאופן ד"מהדרין מן המהדרין"³⁶⁸.

ועי"ז תהי' גם הגאולה באופן ד"מהדרין מן המהדרין" — ללא קשיים, ובשמחה ובטוב לבב, "בנערינו ובזקנינו נלך בבנינו ובבנותינו"³⁶⁸, ו"כספם וזהבם אתם"³⁶⁹, ואדרבה — "ונצלתם את מצרים"³⁷⁰, "כמצולה שאין בה דגים"³⁷¹ — בנוגע לעלמא דאתכסיא³⁷², ו"כמצודה שאין בה דגן"³⁷¹ — בנוגע לעלמא דאתגלייא³⁷², במהרה בימינו, בביאת משיח צדקנו.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א³⁷³ צוה לנגן ניגון הכנה, ניגון רבינו הזקן בן ד' הבבות (בכא הד' — ג"פ), והניגון "ניע זשוריצי כלאָפּצי" (ועמד כ"ק אדמו"ר שליט"א מלוא קומתו ורקד על מקומו בשמחה גדולה).

לאחר ברכה אחרונה נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א את המשקה

364 ראה שיחת י"ט כסלו תרפ"ז בתחלתה (סה"ש תרפ"ז ע' 120). וש"נ.

365 ראה שיחת י"ט כסלו תשכ"ג סכ"א ואילך (תו"מ חל"ה ע' 268 ואילך). וש"נ.

366 ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב (ברע"מ).

367 ס' שופטים ה, ז.

368 בא יו"ד, ט.

369 ישע"י ס, ט.

370 שמות ג, כב.

371 ברכות ט, ריש ע"ב. וש"נ.

372 ראה לקוטי לוי"צ אג"ק ע' ער.

373 צוה להמנגן הר"ר שמואל זלמנוב לנגן "מזמרת הארץ", ולאחרי שניגן הניגון, אמר לו כ"ק אדמו"ר שליט"א (בבת-שחוק) שישתדל ללמד לקהל את הניגון עד לשבת הבאה, כך, שעד אז תהי' לו מקהלה שלימה (א' גאנצע קאפעליע").

והמזונות, ואמר: מסתמא יערכו התוועדות מחר, ויהי' זה המשך טוב להתוועדות זו, באופן שיומשך בפועל טוב על כל השנה כולה. טרם צאתו התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן "ואני אבטח בך".

הוספה

בי"ה, כ"ו שבט תשי"ג
ברוקלין.

שלום וברכה!

... ובמענה על מכתבו אודות ... שי, מה שמצער אותו בענין המחשבות זרות בבואו לפסוק לישועתך קויתי ד'.

הנה מהנכון שיבדוק את המזוזות בביתו וכן את התפילין שלו ובכל יום את הציצית בטליתו כנהוג, וכדאי הי' שיתן לו את אחד הסידורים שנדפס בהוצאות קה"ת — קרני הוד תורה — ליובאוויטש ובה הסידור יתפלל את התפלות ובפרט ק"ש שעל המטה, וכן יתן לו את התהלים אהל יוסף יצחק שנדפס זה לא כבר ויאמר בו השיעור תהלים — לכה"פ כפי שנחלק לימי החדש — אחר תפלת שחרית בכל יום, ואחכה לבשו"ט בכל הני"ל.

בברכה.

בבואו לפסוק לישועתך קויתי ד': שבק"ש שעל המטה — מויחי מט, יח.

לזכות

הילדה רחל לאה שתחי'

ליום הולדתה טו"ב כסלו, ה'תשע"ו

שנת הקהל את העם

ולזכות אחי ואחיותי שיחיו

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' דוד זוגתו מרת שרה חנה שיחיו מונדשיין